

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

38. An Inquisitores, si torquerent reum ex opinione probabili, relictæ
probabiliori, debeant puniri à suis Visitoribus? Ex p. 4. tr. 6. res. etiam
38.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

illam presumptionem bonitatis, quam habent Religiosi & Clerici; & ita observat Guazzinus loco citato num. 3. Farinacius *quest. 4. num. 9.* & alij penes ipsos: quibus ego addo Mirandam in ordine judic. tom. 2. q. 26. art. 13. concl. 2.

RESOL. XXXVII.

Quid facere debeant Inquisitores cum reus, si timent veritatem in tortura non fateri ex incantationibus, & maleficiis? Ex p. 4. tract. 6. Ref. etiam 37.

§. 1. **F**ranc. Pegna in direct. Inquisit. part. 3. com. 39. lit. F. sic asserit: Adversus has fraudes, & incantamenta, quæ remedia opem ferant, nondum sum expertus, juvabit fortasse cunctas vestes detrahare cum questionibus admoventur hujusmodi homines, quibus sæpe figuras scriptas occultant. Sic ille. Verum in tali casu non solum vestes detrahendas, sed etiam omnes pilos abradendos esse, rectè docuit Petrus Binsfeldius in comment. malef. & math. leg. 7. quest. 1. conclus. 15. ubi sic ait. Quando suspicio oritur maleficam penes se habere aliquid malefici ad inducendam taciturnitatem; solent curare judices, ut propriis vestibus exuatur, ne aliquod maleficium insutum habeat, eandem ob causam pilos undique jubent abradi. Ita ille. Sed quàm circumspici in tali casu esse debeant DD. Inquisitores, patebit ex quodam facto memorabili adducto à Iodoco Damhaudero in sua practica crimin. cap. 37. num. 21. sic asserente. Ipse vidi cum in civitate Burgen- si essem à consiliis in muliercula admodum anu, quæ tum habitu, tum victu, tum incessu, tum moribus, & fucata sanctimoniarum specie ab omnibus venerabatur, veluti vera Christi Apostola, quodd multarum matronarum filias ac filios quasi miraculosè curaret, gibbos liberaret, crura, tibiasque contractas illico restitueret, idque non arte, aut externo medicamine aliquo adhibito, verum, ut olim Apostoli pietatis aliquo exercitamento, nempe ut uno, duobus vel tribus diebus jejunarent in pane & aqua: vel ut ter legerent orationem Dominicam, aut inviserent aliquas Ecclesias, vel ut Sacrum unum aut alterum religiosè audirent, aut aliquas preculas persolverent ægri. His rebus junctis rite expletis, illico, aut certè intra paucos dies a morbis liberabantur, & firmæ valetudini restituebantur, cum istius mulierculæ ea facta in vulgus latius spargerentur, à Senatoribus intempesta nocte jussa fuit ex lecto comprehendi, & carcere mancipari. Postridie cum ab istis Senatoribus perquiretur quomodo, quibus mediis, quo fœdere, quaque fiducia freta suas curas perageret, interpidè semper respondit, se piè cuncta exercuisse, & bonis piisque rationibus, atque ideo se se non debuissè tam ignominiosè comprehendi. His non obstantibus ex certis indicis per Senatum adjudicabatur torturæ, ad quam cum venisset, & verbis persuasoriis examinaretur, constanti vultu & animo semper perduravit in ea sententia, se nihil eorum quæ fecerat, demonis ope percipisse, sed omnia pio, & licito modo. Interim ob constantem negationem torturæ tradita est, illa autem non lamentationes, aut clamores edidit, sed horum loco subridere cœpit, & quamvis ligata, digitorum tamen complosionibus judicibus ipsis insultabat, & posita super scamno aut risit, aut dormivit, hinc factum ut è scamno & tortura relaxaretur, & iterum in carcerem reciperetur, postea nova indicia habita torturæ iterum teritiò adjudicatur. Verum priusquam scamno imponeretur, totius corporis pilos, & crines abradi curavimus, postea scamno imponitur, accerrimè torquetur, nihil tamen fateri voluit. Tandem quibusdam

adstantibus succurrit, eam non esse constam in pudendis illi quoque crines abradi axillis, ubi per constidum reperta fuit pergamena in pudendis retro & ante inserta, cui inscripta fuerunt aliquot peregrina vocabula demonum, crucibus aliquot inter se distincta; hæc pergamena Senatoribus exhibita occasionem præbuit, ut rursus scamno traderetur torquenda, ubi facta plenè passibilis, omnia nodè favebatur quæcumque prioribus informationibus fuerunt propositæ; cum autem rogaretur cur prius fateri noluit, nili à me inquit, omnes crines, atque etiam hanc schedulam abstulissetis, nunquam à me perquirere quicquam potuissetis, ut quæ per illa facta erant impassibilis, quod haud dubium verissimum erat. Hæc omnia Damhauderus ubi supra, & factum simile accessit in urbe Neapolitana testatur Ambrosius de process. inform. vivo lib. 4. cap. 7. num. 13. ubi vult in tali casu, os, foramina narium, & aurium, anum, vel vulvam, & si qua plaga, vel cauterium, aut incisio in corpore adsit, diligenter inquirenda esse, & plura alia, quæ in tali casu faciendæ esse adducit etiam Cartharius de interrog. reorum, lib. 4. cap. 1. n. 20. & sequent. cum Matfilio in practica crimin. §. nunc videndum, n. 52. Ex quibus, ut dixi, apparet in similibus casibus summam diligentiam adhibendam esse à DD. Inquisitoribus, qui etiam quando casus occurrerit, possunt hæc etiam remedia Ecclesiastica adhibere, quæ ponit Deltius in disquis. magic. append. 2. lib. 5. quest. 25. ubi sic ait: Præmittenda est exorcizatio Sylvestri in lib. de strigim. admir. non quod possit à demone sagas lentias, sed quia præsertim eis obfirmatæ sunt, utile quoque si torquendi collo appendantur sacre reliquie, vel agni cerei effigies consecrata, item si aqua benedicta in os effundatur, & ea corpus aspergatur, & cum otatur tormento in somnis, cerei benedicti instillatio inopinata. Ita ille; qui etiam quest. 29. docet loquens de sagis, posse in tali casu judicem desistere à tortura, & post alios dies repetere, quia demon non semper strigibus assistit, sed aliquando deserit, vel sponte suo, vel Dei jussu. Et tandem post hæc scripta invenio Antonium Quevedo de hac materia differenter in lib. de indic. & tortura part. 2. cap. 6. per totam, ad illud, & non pigebit; sicut etiam Malleum maleficarum tom. 1. part. 3. quest. 15. per totam; & iterum M. Antonium Deltium ubi supra lib. 5. sect. 9. quod tertium dubium, fol. mihi 739. & sequent. ubi ponit undecim remedia.

RESOL. XXXVIII.

An Inquisitores, si torquerent reum ex opinione probabili, relicta probabiliori, debeant puniri à suis visisatoribus? Ex p. 4. tract. 6. Ref. etiam 38.

§. 1. **H**ic casus potest faciliter accidere, & ad illum negativè respondet Marc. Antonius Deltius, act. in terminis terminantibus, ut dici solet, in disquis. magicis append. 2. lib. 5. quest. 1. ubi in casu de non danda tortura ex solo dicto loci sine aliquo alio admittendo loco subridere cœpit, & quamvis ligata, digitorum tamen complosionibus judicibus ipsis insultabat, & posita super scamno aut risit, aut dormivit, hinc factum ut è scamno & tortura relaxaretur, & iterum in carcerem reciperetur, postea nova indicia habita torturæ iterum teritiò adjudicatur. Verum priusquam scamno imponeretur, totius corporis pilos, & crines abradi curavimus, postea scamno imponitur, accerrimè torquetur, nihil tamen fateri voluit. Tandem quibusdam

vel tutam. Ita Delrius, & hanc opinionem docet etiam Ioannes Sancius in *selectis disput.* 44. num. 72. *in fine*, ubi sic ait: Animadvertant quoque Iurisperiti, non ob id subijci syndicatum, quod iuxta opinionem probabilem sententiam ferant, relicta probabiliori, & communiori. Nam prudenter agit, qui iuxta opinionem probabilem operatur; syndicare autem iudicem

eo quod iuxta probabilem opinionem sententiam tulerit, esset eum punire absque culpa, quod necesse iniquum est, & oppositum recte rationi; quapropter Doctores oppositum sentientes rejiciendi sunt, velat punctum veritatis minimè attingentes, certè namque in principiis moralibus minus fidendum est de Iurisperitis, quàm de Theologis. Hæc Sancius.

TRACTATUS DVODECIMVS, DE POENIS DELICTORVM PERTINENTIVM AD TRIBVNAL SACRÆ INQVIVISIONIS.

RESOLVTIO PRIMA.

Quedam præambula ad ea, quæ inferius tractanda sunt?

Et in primis queritur, an DD. Inquisitores possint condemnare ad poenam tritemium, suscitigationis, &c. reos, abjurantes tantum de levi?

Et an quando ex aliquo delicto oritur vehemens suspicio, debeant Inquisitores semper imponere abjuramentum de vehementi?

Et quanam sint poenæ hæreticis à jure impostæ? Ex p. 4. tract. 7. Resol. etiam 1.

S. I. **CTVRVS** de poenis criminis ad sacrum Tribunal spectantium, aliqua præmittenda esse duxi; igitur.

Quaro primò, an DD. Inquisitores possint condemnare ad poenam tritemium, suscitigationis, &c. reos abjurantes tantum de levi? Respondet negativè Michaël Zanardus ex Illustri Dominicanorum familia, qui fuit Consultor S. Officij in multis Inquisitionibus Italiæ; sic enim asserit in *direct. Theolog. part. 3. cap. 134. fol. mibi 737*. Qui de levi abjurant, gravibus poenis non affliguntur, sed poenis pecuniariis, vel carceris per aliquot menses, vel alterius publicæ poenitentiae non multum gravis; sed qui de vehementi abjurant, suscitigari possunt, trium iæctum funis poena puniri, per annos ad carcerem & ad tritemes, iuxta qualitatē personæ ac delicti, damnari. Ita ille, & hanc sententiam etiam docet Genuensis in *praxi Archiepisc. cap. 68. num. 8*. asserit. Leviter suspectis imponi potest poenitentia salutaria, & vehementer suspectis poena tritemium. Verum praxis nostræ Inquisitionis Hispan. est in contrarium, & sic inferius dicemus quod ducentes duas uxores abjurant de levi, & tamen suscitigantur, & damnantur ad tritemes; & sollicitantes in confessione abjurant de levi, & tamen aliquando damnantur ad tritemes, sic etiam blasphemii, &c. Vnde Castrus Palaus in *sum. tom. 1. tract. 4. disput. 7. punct. 1. num. 9*. sic asserit. Inferior pro crimine inducente levem suspensionem: condemnari reum posse ad aliquam poenitentiam, vel pecuniariam,

vel reclusionis pro aliquo tempore, vel suscitigationis, vel tritemis arbitrio Inquisitorum, pensata qualitate personæ, & gravitate delicti & malitiæ. Ita ille; quibus etiam poenis, sed acutius in nostro Tribunali Hispanico puniuntur etiam vehementer suspecti de hæresi, ut tradit ipsemet Palaus *disput. 6. punct. 2. num. 1*. & Rojas de hæret. *part. 2. n. 301*.

2. Queritur secundò, an quando ex aliquo delicto oritur vehemens suspicio, debeant Inquisitores semper imponere abjuramentum de vehementi? Videtur affirmativè respondendum, ex doctrina quam adducit Ricciullus *tract. de jure personar. &c. lib. 5. cap. 11. num. 30*. Torreblanca de *Magia lib. 3. cap. 20. num. 1*. Vmberto Locatus in *praxi Inquis. ver. suspicio, §. suspectus*. Similiter & alij communiter, adducentes regulam generalem, videlicet quod quando quis committit delictum, quod inducit vehementem suspensionem debet de vehementi abjurare: si autem inducit levem suspensionem, de levi emitat abjuramentum. Sed in casibus particularibus, & in praxi contingentibus, circa hoc DD. Inquisitores eorumque Consultores advertant id quod prudenter, & solide observat Regna in *direct. Inquis. part. 2. comment. 85. in fine*, ubi sic ait: Vnum præ cæteris habeant Inquisitores ante oculos, ne facile credant hunc, vel illum esse vehementer suspectum, quia in hoc, vel illo authore reperiant ex tali, vel tali causa oriri vehementem suspensionem, nam plurimum semper sunt & personarum & causarum circumstantiæ considerandæ, ex quibus interdum vehemens suspicio, interdum levis, interdum, verò nulla oritur. Sic ille. Vnde Michaël Zanardus in *direct. Theolog. part. 2. pr. 1. cap. 1. §. 25*. docet, quod ex consideratione personarum, & circumstantiarum, quandoque vehementes suspensiones convertuntur in leves, sicut è contra suspensiones leves convertuntur in vehementes.

3. Observa etiam hic obiter id quod docet Sotus in *aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 40. n. 15*. processum minorum in causa fidei, quando de hæresi formali non constat, non terminari regulariter per majorem abjuramentum, quàm de levi, cum præmatura ætas in dicta causa fidei delicto plurimum detrahatur. Ita ille qui citat Pegnam, quod est valde notandum.

4. Quæro tertio, quanam sint poenæ hæreticis à jure